

Kraków, 29 grudnia 2024 r.

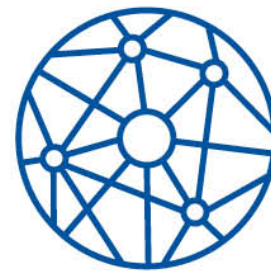
Prof. dr hab. Wojciech Dragan

Zakład Psychologii Rozwojowej i Wychowawczej im. Stefana Szumana

Instytut Psychologii

Wydział Filozoficzny

Uniwersytet Jagielloński

**UNIwersYTET
JAGIELLOŃSKI**

WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII

Ocena dorobku naukowego dr. Andrzeja Margasińskiego w związku z ubieganiem się przez niego o stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych dyscyplinie psychologia

Zgodnie z art. 219 ust 1 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571), przedłożone do oceny materiały zawierają informacje na temat działalności naukowo-badawczej pana dr. Andrzeja Margasińskiego. Habilitant nie przedstawił informacji na temat swojej aktywności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej. Podstawą do ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, dyscyplinie psychologia, jest cykl powiązanych tematycznie publikacji naukowych pt. „Charakterystyki psychologiczne i szkody zdrowotne osób funkcjonujących w rodzinnym systemie alkoholowym i metody ich pomiarów”.

Opis sylwetki naukowej Habilitanta

Dr Andrzej Margasiński jest absolwentem Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie 25 stycznia 1985 roku uzyskał tytuł magistra psychologii. Jego praca magisterska zatytułowana „Droga do wolności w psychologii humanistycznej i u mistyków chrześcijańskich” została napisana pod kierunkiem prof. dr hab. A. Gałdowej. Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie psychologii zdobył 19 stycznia 1995 roku na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Rozprawa doktorska pt. „Psychologiczna analiza systemów rodzinnych z chorobą alkoholową” została napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Marii Braun-Gałkowskiej, a jej recenzentami byli prof. dr hab. B. Harwas-Napierała oraz ks. prof. dr hab. Cz. Cekiera. Dr Margasiński swoją karierę zawodową rozpoczął jako pracownik I Kliniki Psychiatrii Akademii Medycznej w Krakowie, gdzie pracował od stycznia do czerwca

ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków
tel. 12-663-24-15

www.psychologia.uj.edu.pl

1984 roku. Następnie od kwietnia 1985 roku do grudnia 1989 roku był zatrudniony w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Częstochowie, na Oddziale Psychiatrycznym. Od 1 marca 1987 roku do dziś związany jest z Uniwersytetem Jana Długosza w Częstochowie (wcześniej Wyższą Szkołą Pedagogiczną, a następnie Akademią im. Jana Długosza i Uniwersytetem Humanistyczno-Przyrodniczym im. Jana Długosza), gdzie pracuje w Katedrze Psychologii na Wydziale Nauk Społecznych. Pełnił również funkcje dydaktyczne i badawcze w innych jednostkach, w tym w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Warszawie (2004–2010), Wyższej Szkole Handlu i Finansów Międzynarodowych w Warszawie (2003–2004) oraz Wyższej Szkole Bezpieczeństwa w Poznaniu, na Wydziale Nauk Społecznych w Gliwicach (2015–2017).

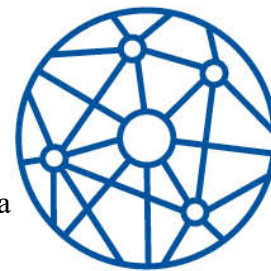
Dr Margasiński jest specjalistą w zakresie psychologii systemów rodzinnych, w szczególności rodzin z problemem alkoholowym, co znajduje odzwierciedlenie w jego publikacjach i badaniach. Od wielu lat jego praca koncentruje się na problematyce funkcjonowania jednostki w rodzinach dysfunkcyjnych, szczególnie w kontekście uzależnień i ich wpływu na systemy rodzinne. Lektura przedstawionego do recenzji dorobku naukowego Habilitanta jednoznacznie potwierdza jego zainteresowania wymienioną powyżej problematyką.

Syntetyczny opis i ocena osiągnięcia naukowego (art. 219 ust 1. pkt 2 Ustawy)

W skład osiągnięcia naukowego dr. Andrzeja Margasińskiego zgłoszonego jako podstawa ubiegania się o stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie psychologia wchodzi osiem publikacji wydanych w latach 2009–2022. Wśród nich znajdują się dwa podręczniki do testów, dwa artykuły opublikowane w lokalnym czasopiśmie, dwa zbiory redagowane przez Habilitanta oraz dwie monografie. Główną rolę w tym cyklu publikacji, według samego autora, odgrywa monografia zatytułowana *Rodzina alkoholowa z uzależnionym w leczeniu*.

Zanim przejdę do merytorycznej oceny wskazanego osiągnięcia naukowego, zwracam uwagę na pewne niejasności związane z jego charakterem. W skład cyklu publikacji wchodzi bowiem dwie pozycje:

- Margasiński, A. (2015) (ed.). *Family in the Systems-Centered Perspective. Theory and Research* (pp. 197), [ISBN 978-83-63545-33-8]. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych;

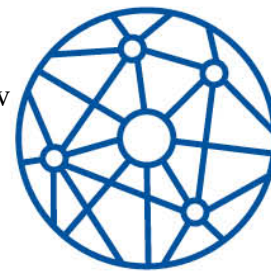

**UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI**
WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII

ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków
tel. 12-663-24-15

www.psychologia.uj.edu.pl

- Margasiński, A. (2015) (red.). *Rodzina w ujęciu systemowym. Teoria i badania* (s. 197), [ISBN 978-83-63545-26-0]. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych.

**UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI**
WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII

Obie publikacje to ten sam zbiór wydany w dwóch różnych językach. Fakt ten budzi wątpliwości czy Habilitant nieświadomie włączył je do dorobku jako odrębne pozycje, czy było to zamierzone działanie mające na celu sztuczne zwiększenie liczby wskazanych osiągnięć. Ponadto Habilitant jest w tych pracach jedynie redaktorem. Zgodnie z art. 219 ust. 2 Ustawy, osiągnięcie naukowe „może stanowić część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego”. W przypadku redakcji zbioru trudno jednak mówić o takim wkładzie, szczególnie że w autoreferacie brak jest wyjaśnień, jak redakcja tego zbioru miałaby stanowić istotny element osiągnięcia naukowego. Z tych powodów obie redagowane pozycje zostaną pominięte w dalszej ocenie.

Główne osiągnięcie naukowe dr. Margasińskiego to książka *Rodzina alkoholowa z uzależnionym w leczeniu* z 2010 roku, która stanowi podstawową publikację w jego przewodzie habilitacyjnym. Od momentu jej wydania do złożenia wniosku habilitacyjnego upłynęło 13 lat. W związku z tym można by oczekiwać, że autoreferat Habilitanta dostarczy omówienia podstawowych wniosków z tej pracy w kontekście współczesnych analiz empirycznych czy koncepcji teoretycznych. Niestety, takie rozważania w autoreferacie nie zostały zawarte.

W części wprowadzającej książki autor podejmuje próbę integracji różnych koncepcji teoretycznych dotyczących funkcjonowania rodzin alkoholowych, przyjmując systemowy paradygmat jako główną oś analizy. Celem tego podejścia jest połączenie odmiennych perspektyw w spójną całość, co widoczne jest w doborze omawianych teorii. Margasiński podkreśla znaczenie systemowego spojrzenia na rodzinę jako dynamiczny organizm, w którym interakcje między członkami wpływają na funkcjonowanie całego systemu.

Autor przywołuje między innymi teorię systemów Ludwiga von Bertalanffy'ego, model ról rodzinnych Wegscheider-Cruse oraz model Steinglassa, a także szczegółowo omawia model kołowy Davida H. Olsona, który stanowi fundament empirycznej części badań. Model Olsona, oparty na wymiarach spójności i elastyczności rodziny, został zaadaptowany do analizy polskich rodzin alkoholowych. W badaniach wykorzystano narzędzie FACES IV, co pozwoliło na ocenę zmian w systemie rodzinnym wynikających z terapii ojca-alkoholika. Jest to istotny wkład w badania rodzin alkoholowych, szczególnie w polskim kontekście kulturowym.

ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków
tel. 12-663-24-15

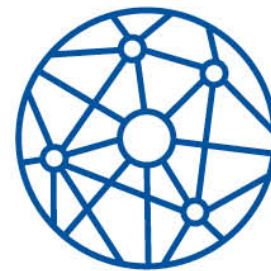
www.psychologia.uj.edu.pl

Jednakże próby integracji teorii w książce są miejscami powierzchowne. Na przykład, mimo omówienia teorii współzależnienia, modelu ról rodzinnych Wegscheider-Cruse czy systemowego podejścia Steinglassa, brak jest szczegółowego przedstawienia, w jaki sposób te koncepcje wzajemnie się uzupełniają lub różnią. Wprowadzenie teoretyczne sprawia miejscami wrażenie bardziej eklektycznego zestawienia teorii niż ich faktycznej syntezy. Margasiński nie odnosi się również do współczesnych badań krytykujących lub rozwijających omawiane koncepcje, co mogłoby wzbogacić jego analizę.

Na przykład teoria Steinglassa, choć ceniona za interdyscyplinarny charakter, jest krytykowana za brak solidnych badań empirycznych potwierdzających jej założenia (por. Roy i Frankel, 2005). Również model ról rodzinnych Wegscheider-Cruse został opisany bez omówienia jego ograniczeń, a teorie współzależnienia nie zostały wystarczająco przeanalizowane w odniesieniu do polskiego kontekstu kulturowego. Autor pomija także istotne badania, takie jak meta-analizę Isham-Colvard (1998), która zwraca uwagę na brak spójności definicyjnej i metodologicznej w badaniach nad współzależnieniem.

Choć należy docenić interdyscyplinarne podejście i próby przedstawienia problematyki rodzin alkoholowych z wielu perspektyw teoretycznych, brakuje krytycznej refleksji nad omawianymi teoriami oraz głębszej integracji. Od publikacji uznanej za podstawę osiągnięcia naukowego w przewodzie habilitacyjnym można oczekiwać wyższego poziomu opracowania teoretycznego.

Andrzej Margasiński w swojej pracy podejmuje próbę analizy funkcjonowania rodzin alkoholowych, wykorzystując podejście systemowe oraz model kołowy Davida H. Olsona. Jak wspomniano powyżej autor wykorzystuje w badaniach kwestionariusz FACES IV, co nadaje jego pracy solidny fundament teoretyczny. Jednakże, przy bliższym przyjrzeniu się metodologii i sposobowi analizy wyników, można zauważyć liczne niedociągnięcia i ograniczenia, które wpływają na wiarygodność i interpretację uzyskanych rezultatów. Po pierwsze dobór próby budzi poważne wątpliwości. Autor nie podaje szczegółowych kryteriów włączenia ani wykluczenia uczestników, co uniemożliwia ocenę czy grupy badawcza i kontrolna są porównywalne pod względem zmiennych demograficznych, takich jak wiek, status socjoekonomiczny, czy poziom wykształcenia. Brakuje także informacji na temat takich zmiennych jak stadium uzależnienia osoby leczonej, długość terapii czy zaangażowanie pozostałych członków rodziny. Jak podkreśla Sher (1997), wszystkie te czynniki mogą istotnie wpływać na poziom spójności i elastyczności w rodzinie, a ich pominięcie ogranicza możliwość generalizacji wyników.

**UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI**

WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII

ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków
tel. 12-663-24-15

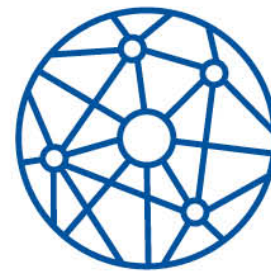
www.psychologia.uj.edu.pl

Po drugie, wątpliwości wzbudza sam sposób zaprojektowania badania weryfikującego hipotezy przedstawione przez Margasińskiego. Choć autor słusznie zauważa, że system rodzinny jest dynamiczny i zmienia się pod wpływem terapii ojca, projekt badania wydaje się niewystarczający, by jednoznacznie potwierdzić te założenia. Kluczowym problemem jest brak odpowiednich grup kontrolnych, które pozwoliłyby rozdzielić wpływ terapii od naturalnych zmian zachodzących w rodzinach oraz od innych potencjalnych czynników zewnętrznych. Margasiński wykorzystuje jedynie jedną grupę kontrolną – rodziny normatywne, które nie doświadczają problemów z uzależnieniem. Chociaż takie podejście umożliwia porównanie rodzin z problemem alkoholowym z rodzinami stabilnymi, nie pozwala na ocenę czy zmiany obserwowane w rodzinach objętych terapią wynikają z samej interwencji terapeutycznej, czy też mogą być efektem innych procesów, takich jak czasowa poprawa związana z abstynencją ojca.

Brak grupy kontrolnej obejmującej rodziny z uzależnieniem, w których ojciec nie podejmuje terapii, znacząco ogranicza możliwość wyciągnięcia wniosków na temat skuteczności interwencji. Taka grupa pozwoliłaby na określenie, czy zaobserwowane zmiany w rodzinach poddanych terapii różnią się od tych, które mogłyby zachodzić naturalnie, na przykład w wyniku spontanicznego zmniejszenia spożycia alkoholu przez ojca lub innych zewnętrznych okoliczności, takich jak poprawa sytuacji finansowej. Dodatkowo brak grupy kontrolnej obejmującej rodziny, w których terapia dotyczy innego członka rodziny (np. matki lub dziecka), uniemożliwia ocenę, czy poprawa funkcjonowania systemu rodzinnego jest specyficzna dla terapii ojca, czy może wynikać z ogólnego zaangażowania rodziny w proces terapeutyczny.

Po trzecie projekt badania opiera się na dwóch punktach pomiarowych: na początku terapii oraz po jej zakończeniu (po 2–3 miesiącach). Taki krótki okres obserwacji nie pozwala na uchwycenie długoterminowych zmian w funkcjonowaniu systemu rodzinnego. Badania nad rodzinami alkoholowymi sugerują, że zmiany w dynamice rodzinnej mogą być widoczne dopiero po latach i są zależne od takich czynników jak poziom zaangażowania w terapię oraz wsparcie społeczne (Kelly i in., 2017). Brak kontroli zmiennych zakłócających, takich jak dodatkowe formy wsparcia terapeutycznego (np. terapia współmałżonków czy dzieci), znacząco ogranicza możliwość wyciągnięcia wiarygodnych wniosków przyczynowo-skutkowych.

Po czwarte zastosowanie niektórych narzędzi badawczych również budzi wątpliwości. Margasiński stosuje również metody projekcyjne, takie jak Rysunek Rodziny, które są szeroko krytykowane za subiektywność interpretacji wyników

**UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI**
WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII

ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków
tel. 12-663-24-15

www.psychologia.uj.edu.pl

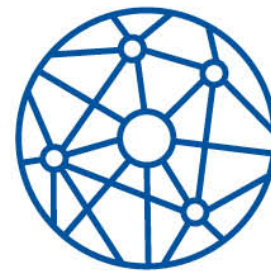
(Lilienfeld i in., 2000). Brak uzasadnienia ich zastosowania oraz informacji o procedurach minimalizujących stronniczość podważa wiarygodność tych wyników.

Po piątą analizę statystyczną w pracy Margasińskiego jest niepełna i mało przejrzysta. Choć autor wykorzystuje standardowe testy, takie jak analiza wariancji (ANOVA), sposób ich raportowania pozostawia wiele do życzenia. Nie podaje szczegółowych danych, takich jak poziomy istotności statystycznej (p-value) czy wielkości efektów, które są kluczowe dla oceny znaczenia praktycznego wyników (Cohen, 1988). Dodatkowo brak testów post-hoc oraz testów mocy statystycznej zwiększa ryzyko błędów typu I i II, co podważa rzetelność wyników. Dane przedstawiono w sposób fragmentaryczny, bez odpowiednich tabel czy wykresów, co utrudnia czytelnikowi samodzielną ocenę wyników.

Po szóste wnioski Margasińskiego, choć interesujące, wydają się miejscami zbyt daleko idące w stosunku do przedstawionych wyników. Na przykład, autor sugeruje, że terapia uzależnionego ojca prowadzi do istotnej poprawy funkcjonowania całego systemu rodzinnego, podczas gdy wyniki FACES IV wskazują jedynie na umiarkowane zmiany w wymiarach spójności i elastyczności. Tego typu uogólnienia mogą być problematyczne, zwłaszcza w kontekście badań innych autorów, którzy podkreślają, że zmiany w systemie rodzinnym są procesem długotrwałym i zależą od wielu czynników (por. Reiss, 1995). Brakuje również analizy alternatywnych wyjaśnień, takich jak efekt regresji do średniej czy naturalna poprawa wynikająca z tymczasowej abstynencji. Autor wreszcie (np. w autoreferacie!) nie odnosi się również do nowych ustaleń naukowych, takich jak wpływ traumy transgeneracyjnej czy neurobiologicznych aspektów współzależnienia, które w ostatnich latach zyskały na znaczeniu (por. Bradshaw, Shumway i Kimball, 2021).

Podsumowując, dzieło Andrzeja Margasińskiego, pomimo podjęcia istotnej tematyki związanej z funkcjonowaniem rodzin alkoholowych, nie spełnia wymogów art. 219 ust. 2 Ustawy określonych jako „znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny”. Książka cechuje się powierzchowną integracją teorii, licznymi ograniczeniami metodologicznymi, niepełną analizą wyników oraz brakiem odniesienia do współczesnych badań naukowych i krytyki omawianych modeli. W konsekwencji praca ta, choć wartościowa w pewnym kontekście, nie osiąga poziomu merytorycznego ani nowatorskiego, który uzasadniałby jej uznanie za przełomowe osiągnięcie naukowe.

W skład osiągnięcia naukowego wskazanego przez Habilitanta wchodzi wydany w 2009 roku podręcznik *Skale Oceny Rodziny (SOR). Polska adaptacja FACES IV - Flexibility and Cohesion Evaluation Scales Davida H. Olsona*. Publikacja ta stanowi istotny wkład w rozwój polskich badań nad rodziną, szczególnie w kontekście

**UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI**
WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII

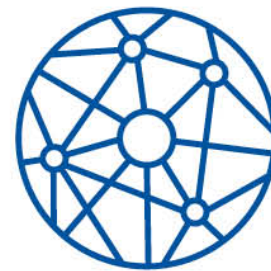
ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków
tel. 12-663-24-15

www.psychologia.uj.edu.pl

psychometrycznego pomiaru jej funkcjonowania w oparciu o Model Kołowy. Podręcznik dokumentuje proces adaptacji narzędzia FACES IV na grunt polski, uwzględniając zarówno tłumaczenie teoretycznego modelu Olsona, jak i przeprowadzenie analiz psychometrycznych na próbie polskiej.

Silną stroną adaptacji jest dokładne omówienie podstaw teoretycznych Modelu Kołowego, w tym szczegółowa analiza jego ewolucji od pierwszej wersji FACES do FACES IV. Habilitant podkreśla znaczenie wprowadzenia nowych wymiarów w modelu, takich jak elastyczność i spójność, które są kluczowe dla oceny funkcjonowania rodziny. Zaletą publikacji jest także zaangażowanie w adaptację cenionych narzędzi pomiarowych, co pozwala na rozszerzenie ich zastosowania w badaniach empirycznych w polskim kontekście kulturowym. Należy również docenić wysiłek autora w dostosowaniu graficznej i strukturalnej części narzędzia do polskiej rzeczywistości, uwzględniając specyfikę lokalnych norm i ich kulturowe uwarunkowania. Praktyczne zastosowanie FACES IV przedstawione zostało szczegółowo w omówionej powyżej publikacji *Rodzina alkoholowa z uzależnionym w leczeniu*, gdzie narzędzie to posłużyło do oceny funkcjonowania rodzin alkoholowych w Polsce. Jednakże, użycie FACES IV w kontekście rodzin z uzależnionym ojcem rodzi poważne wątpliwości. Przede wszystkim, narzędzie to, choć dobrze ugruntowane w teorii, było projektowane w kontekście amerykańskim. Adaptacja kulturowa na grunt polski, mimo starań, nie została zakończona w sposób kompleksowy, co ogranicza możliwość pełnego zastosowania narzędzia w specyficznym kontekście rodzin z problemem uzależnienia. Na przykład, trafność modelu nie została jednoznacznie potwierdzona w analizach czynnikowych na polskiej próbie, co rodzi pytania o pełną zgodność teoretycznych założeń FACES IV z rzeczywistością polskich rodzin. W podręczniku do testu brakuje również kompleksowej analizy porównawczej wyników polskich z wynikami amerykańskimi, co mogłoby wzbogacić interpretację międzykulturowych różnic i podobieństw.

Niepokój budzi także brak szczegółowych informacji dotyczących doboru próby badawczej i kryteriów jej selekcji. W literaturze przedmiotu podkreśla się, że takie dane są kluczowe dla oceny rzetelności i trafności norm kulturowych. Dodatkowo choć podręcznik wprowadza obszerne normy polskie, są one oznaczone jako tymczasowe, co sugeruje, że adaptacja nie została w pełni zakończona. Zabrakło również krytycznego odniesienia się do ograniczeń narzędzia, takich jak potencjalna subiektywność wyników związanych z percepcją badanych.

**UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI**
WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII

ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków
tel. 12-663-24-15

www.psychologia.uj.edu.pl

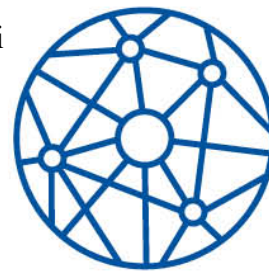
Pomimo tych zastrzeżeń, podręcznik stanowi cenne źródło wiedzy dla badaczy i praktyków zainteresowanych funkcjonowaniem rodziny. Przemysłana struktura publikacji, obejmująca zarówno wprowadzenie teoretyczne, jak i wskazówki dotyczące stosowania narzędzia w badaniach i praktyce klinicznej, podnosi jej wartość praktyczną. Jednakże pewne niedociągnięcia metodologiczne i brak głębszej refleksji krytycznej nad samym modelem i jego adaptacją osłabiają potencjalny wpływ tej pracy na rozwój polskich badań nad rodziną.

Kolejny tekst Margasińskiego wskazany w cyklu publikacji stanowiących osiągnięcie naukowe jest zatytułowany *Model Kołowy i Skale FACES jako narzędzie badania rodziny. Historia, rozwój i zastosowanie (2011)*. Publikacja ta stanowi rozszerzenie treści zawartych w podręczniku *Skale Oceny Rodziny (SOR). Polska adaptacja FACES IV - Flexibility and Cohesion Evaluation Scales Davida H. Olsona (2009)*. Publikacja z 2011 roku jest wyraźnie bardziej szczegółowa i szeroka w swoim zakresie, dostarczając szerszego tła historycznego, teoretycznego oraz praktycznego zastosowania Modelu Kołowego i narzędzi FACES. Niemniej jednak, w wielu aspektach pozostaje wtórna względem wcześniejszej pracy, co sugeruje, że jej nowatorstwo jest ograniczone.

Silnym punktem publikacji z 2011 jest szczegółowe omówienie historii rozwoju Modelu Kołowego i poszczególnych wersji narzędzi FACES (od I do IV). Autor poświęca uwagę ewolucji teoretycznej i graficznej modelu, ilustrując zmiany w podejściu badawczym do oceny spójności, elastyczności i komunikacji w rodzinie. Dodatkowo tekst zawiera obszerny przegląd literatury, który uwzględnia wcześniejsze badania walidacyjne i kliniczne związane z zastosowaniem FACES na świecie. To stanowi wartościowy wkład w dokumentowanie dorobku naukowego Davida H. Olsona i jego współpracowników.

Jednak w zakresie adaptacji polskiej narzędzia FACES IV treść jest w dużej mierze powtórzeniem informacji zawartych w podręczniku z 2009 roku. Sekcja dotycząca procedury adaptacji i opisu narzędzi badawczych, takich jak Skala Komunikacji Rodzinnej czy Skala Zadowolenia z Życia Rodzinnego, nie wnosi istotnie nowych treści. Ograniczenie do przeglądu i podsumowania istniejących badań ogranicza oryginalność pracy w tym obszarze.

Pewne rozwinięcie zauważalne jest w omówieniu aplikacji Modelu Kołowego w nowych kontekstach, takich jak badania nad stylami wychowawczymi czy zastosowanie narzędzia do jakościowej analizy rodzin. Jednakże, większość tych wątków odnosi się raczej do możliwości niż do przeprowadzonych badań, co sprawia, że tekst nie w pełni realizuje swój potencjał w zakresie nowatorskich aplikacji.

**UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI**
WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII

ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków
tel. 12-663-24-15

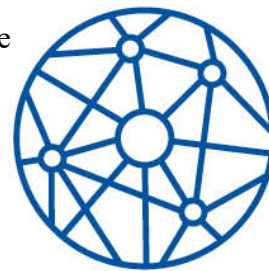
www.psychologia.uj.edu.pl

W kontekście relacji z podręcznikiem FACES IV publikacja z 2011 roku wydaje się bardziej obszernym komentarzem i uzupełnieniem niż samodzielny, oryginalny dziełem. Nie wprowadza nowych wyników empirycznych ani wyraźnie odmiennych perspektyw teoretycznych. Stanowi raczej usystematyzowaną analizę i syntezę wcześniejszych osiągnięć, z pewnym rozwinięciem dotyczącym potencjalnych zastosowań narzędzia. W efekcie tekst ten, choć użyteczny, pozostaje wtórny w stosunku do podręcznika z 2009 roku i nie wnosi znaczącego nowego wkładu do dorobku naukowego autora.

W dorobku Habilitanta wchodzącym w skład osiągnięcia naukowego znajduje się kolejny podręcznik do testu zatytułowany *Kwestionariusz Ról Rodzinnych*. *Podręcznik*. (2018). Kwestionariusz Ról Rodzinnych (KRR) jest autorskim narzędziem diagnostycznym przeznaczonym do badania ról psychologicznych w rodzinach, opartym na koncepcjach Sharon Wegscheider-Cruse, z włączeniem dodatkowej kategorii – roli Żelaznego Dziecka. Podręcznik przedstawia szczegółowy opis podstaw teoretycznych narzędzia, procesu jego konstrukcji, właściwości psychometrycznych oraz potencjalnych zastosowań w diagnozie i badaniach naukowych. Niemniej jednak, mimo istotnych zalet, dzieło to budzi szereg zastrzeżeń, które należy omówić w kontekście jego merytorycznej wartości.

Podstawy teoretyczne KRR są solidnie osadzone w literaturze naukowej, co stanowi jego istotną zaletę. Autor wprowadza role rodzinne zaproponowane przez Wegscheider-Cruse, takie jak Bohater, Maskotka, Kozioł Ofiarny i Zagubione Dziecko, oraz nową kategorię – Żelazne Dziecko, opierając się na teoriach resilience, w tym pracach Emmy Werner. Uwzględnienie tego fenomenu nadaje narzędziu oryginalności i wzbogaca tradycyjne modele o aspekt odporności psychicznej jednostek w trudnych warunkach rodzinnych. Jednak w podręczniku brak jest pogłębionej integracji tych koncepcji z innymi kluczowymi teoriami ról psychologicznych oraz szerszego odniesienia do współczesnej literatury międzynarodowej, co mogłoby podnieść poziom analizy teoretycznej.

Psychometryczne właściwości narzędzia są szczegółowo opisane, a analiza czynnikowa, będąca kluczowym elementem weryfikacji trafności strukturalnej, wskazuje na umiarkowaną zgodność danych z modelem teoretycznym. Autor podaje wskaźniki dopasowania, takie jak RMSEA (0,097) i GFI, które wskazują na problematyczną zgodność struktury narzędzia z danymi. RMSEA przekraczające akceptowalny poziom 0,08 sugeruje konieczność dalszych badań nad strukturą kwestionariusza. Zastosowanie GFI, które jest obecnie mniej zalecane w analizie czynnikowej z uwagi na jego podatność na wielkość próby, nie jest wystarczające do

**UNIwersYTET
JAGIELLOŃSKI**

WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII

ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków
tel. 12-663-24-15

www.psychologia.uj.edu.pl

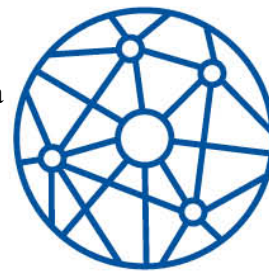
pełnej oceny trafności modelu. Brak wskaźników takich jak CFI czy TLI, które są standardem w analizie czynnikowej, ogranicza możliwość rzetelnej oceny dopasowania modelu.

Ważnym mankamentem podręcznika jest również brak wyczerpującego opisu próby badawczej. Autor przedstawia ogólne dane o jej charakterystyce, jednak nie podaje szczegółowych informacji na temat kryteriów doboru uczestników, co utrudnia ocenę reprezentatywności próby i ogranicza możliwość generalizacji wyników. Skoncentrowanie się wyłącznie na młodych dorosłych (17–35 lat) wyklucza możliwość analizy ról rodzinnych w innych etapach życia rodzinnego, co mogłoby wzbogacić użyteczność narzędzia.

Podręcznik przedstawia również wskazówki dotyczące praktycznego stosowania KRR, jednak brak jest szczegółowych przykładów empirycznych zastosowań narzędzia w praktyce diagnostycznej. Choć autor opisuje procedurę badania i interpretacji wyników, nie uwzględnia zróżnicowanych scenariuszy diagnostycznych, co ogranicza jego przydatność w pracy klinicznej.

Podsumowując, Kwestionariusz Ról Rodzinnych jest interesującym i potrzebnym narzędziem diagnostycznym, które wprowadza oryginalne podejście do badania ról rodzinnych, szczególnie w kontekście polskim. Zaletą podręcznika jest jego teoretyczne osadzenie oraz szczegółowy opis konstrukcji narzędzia. Jednak ograniczenia związane z psychometrycznymi właściwościami, doborem próby i interpretacją wyników osłabiają jego naukową wartość. Narzędzie to ma potencjał do dalszego rozwoju, ale wymaga uzupełnienia o bardziej zaawansowane analizy psychometryczne oraz pogłębione odniesienia do literatury międzynarodowej, aby mogło być uznane za znaczący wkład w rozwój badań nad rodziną.

W skład osiągnięcia naukowego Habilitanta wchodzi również dwa artykuły opublikowane w lokalnym czasopiśmie – *Alkoholizm i Narkomania*. Pierwszy z nich, zatytułowany *Psychological roles of young adults growing up in alcoholic and non-alcoholic families measured by Family Roles Questionnaire* (2017), dotyczy badań nad rolami psychologicznymi w rodzinach alkoholowych i stanowi wprowadzenie do zastosowania Kwestionariusza Ról Rodzinnych (KRR). Drugi artykuł, opublikowany w 2022 roku, nosi tytuł *Dysfunctional symptom intensity in wives of alcoholics as measured by the Emotional Dependency Questionnaire (EDQ)* i przedstawia pracę nad Kwestionariuszem Zależności Emocjonalnej (KZE). Mimo że oba teksty dotyczą interesujących aspektów funkcjonowania rodzin dysfunkcyjnych, szczegółowa analiza ujawnia ograniczenia w zakresie ich wkładu do wiedzy naukowej oraz przejrzystości metodologicznej.

**UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI**
WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII

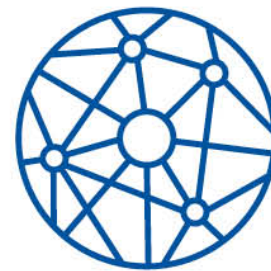
ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków
tel. 12-663-24-15

www.psychologia.uj.edu.pl

Pierwszy artykuł z 2017 roku podejmuje próbę empirycznego zbadania funkcjonowania psychologicznych ról rodzinnych w polskim kontekście kulturowym, koncentrując się na rodzinach alkoholowych. Wyniki uzyskane na próbie 588 osób wskazują na różnice między rodzinami alkoholowymi a niealkoholowymi w zakresie pełnienia ról takich jak Kozioł Ofiarny. Choć autor przedstawia nowatorskie podejście, analiza teoretyczna jest stosunkowo powierzchowna. Pominięto istotne badania krytyczne dotyczące teorii Wegscheider-Cruse oraz brakuje bardziej szczegółowego omówienia, w jaki sposób role psychologiczne zmieniają się w kontekście kulturowym. Jak już wskazałem powyżej, wskaźnik RMSEA wynoszący 0,097, sugeruje graniczne dopasowanie modelu. Kwestia ta została omówiona bez głębszego wyjaśnienia jego znaczenia dla konstruktów teoretycznych, co budzi wątpliwości co do pełnej rzetelności prezentowanych wniosków. Brakuje również zaawansowanych analiz, takich jak wielopoziomowe porównania grup, które mogłyby wzmocnić interpretację wyników. Lokalny charakter czasopisma dodatkowo ogranicza dostępność tych badań dla międzynarodowych odbiorców.

Drugi artykuł z 2022 roku przedstawia rozwój i zastosowanie Kwestionariusza Zależności Emocjonalnej (KZE) w celu analizy objawów dysfunkcyjnych u żon alkoholików. Autor słusznie podejmuje krytyczną dyskusję nad koncepcją współzależności, wskazując na jej niejasności teoretyczne oraz ograniczenia w ujęciach nozologicznych. Badanie przeprowadzone na grupie 157. żon alkoholików oraz grupie kontrolnej 143. żon niezależnych partnerów wykazało istotne różnice w zakresie zmiennych takich jak niskie poczucie własnej wartości, lęk i izolacja społeczna. Wyniki są interesujące i wskazują na potencjalne zastosowania KZE w diagnostyce i terapii. Jednakże w artykule zabrakło szczegółowego omówienia metod rekrutacji próby badawczej, co budzi wątpliwości co do jej reprezentatywności i możliwości generalizacji wyników. Wskaźniki dopasowania modelu w analizie czynnikowej zostały podane, ale zminimalizowano ich interpretację, co utrudnia ocenę ich adekwatności. Dodatkowo brakuje porównania wyników z innymi istniejącymi narzędziami badającymi podobne konstrukty, co mogłoby zwiększyć wiarygodność i kontekstualizację rezultatów.

Podsumowując, oba artykuły koncentrują się na istotnych zagadnieniach związanych z funkcjonowaniem rodzin dysfunkcyjnych i próbują wnosić nowe wartości do obszaru badań nad rodziną. Jednak ograniczenia metodologiczne, brak dogłębnej analizy teoretycznej oraz wybór czasopisma o ograniczonym zasięgu wpływają na ich potencjał naukowy i szerszy odbiór wyników w kontekście międzynarodowym.

**UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI**
WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII

ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków
tel. 12-663-24-15

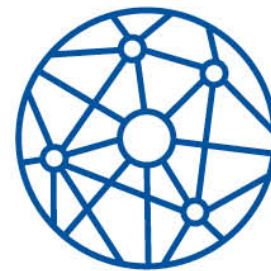
www.psychologia.uj.edu.pl

Dorobek naukowy dr. Andrzeja Margasińskiego, zgłoszony jako osiągnięcie naukowe w przewodzie habilitacyjnym, wykazuje istotne problemy dotyczące spójności, oryginalności oraz znaczenia dla rozwoju dyscypliny psychologia. Zgłoszony cykl publikacji jest nietypowy, ponieważ składa się z monografii, podręczników do testów oraz artykułów naukowych. Takie zestawienie różni się od standardowych cykli habilitacyjnych, które zwykle obejmują powiązane tematycznie artykuły naukowe. Forma i przeznaczenie poszczególnych publikacji są różnorodne, co wpływa na brak spójności tematycznej całego dorobku. Część prac, takich jak podręczniki do testów, pełni przede wszystkim funkcję dokumentacji procesu adaptacji narzędzi badawczych na grunt polski. Choć jest to wartościowe w pewnym zakresie, trudno uznać tego rodzaju publikacje za znaczny wkład w rozwój dyscypliny.

Zgłoszone prace łączy wspólna tematyka funkcjonowania rodzin, w tym rodzin alkoholowych, jednak ich spójność naukowa pozostaje ograniczona. Niektóre publikacje są wtórne wobec wcześniejszych opracowań, co osłabia ich oryginalność. Redagowane przez habilitanta zbiory oraz publikacje z elementami wtórności budzą wątpliwości, czy rzeczywiście spełniają wymóg indywidualnego wkładu naukowego, o którym mowa w art. 219 ust. 2 Ustawy. Ponadto brak pogłębionej refleksji teoretycznej oraz integracji omawianych koncepcji dodatkowo ogranicza wartość naukową zgłoszonych prac.

Najważniejsza publikacja zgłoszona jako podstawa przewodu habilitacyjnego, monografia *Rodzina alkoholowa z uzależnionym w leczeniu* z 2010 roku, zawiera liczne niedociągnięcia teoretyczne i metodologiczne. Próba badawcza jest niedostatecznie opisana, a brak odpowiednio dobranych grup kontrolnych znacząco osłabia wiarygodność przedstawionych wyników. Zawarte w pracy analizy teoretyczne są miejscami powierzchowne, a brak odniesienia do współczesnych badań naukowych i krytycznych uwag wobec omawianych teorii uniemożliwia uznanie monografii za nowatorską czy przełomową. Z kolei inne zgłoszone prace, w tym podręczniki do testów i artykuły naukowe, mają charakter lokalny i są ograniczone pod względem wpływu na rozwój międzynarodowego środowiska naukowego. Publikacje w lokalnych czasopiśmie oraz w wydawnictwach o ograniczonym zasięgu nie umożliwiają szerokiej dystrybucji ani wymiany naukowej.

Podsumowując, zgłoszony przez dr. Andrzeja Margasińskiego dorobek naukowy nie spełnia wymogów określonych w art. 219 Ustawy-Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Prace charakteryzują się ograniczonym poziomem nowatorstwa, licznymi niedociągnięciami teoretycznymi i metodologicznymi, a także brakiem znaczącego wpływu na rozwój dyscypliny psychologia. W związku z powyższym

**UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI**
WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII

ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków
tel. 12-663-24-15

www.psychologia.uj.edu.pl

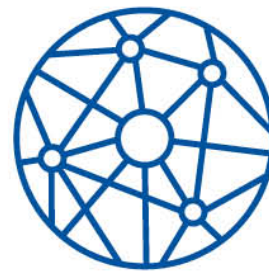
zgłoszone osiągnięcie nie może zostać uznane za spełniające kryteria znacznego wkładu w rozwój dyscypliny, co podważa zasadność nadania stopnia doktora habilitowanego na tej podstawie.

Ocena dorobku naukowego niewchodzącego w skład osiągnięcia naukowego

Na podstawie dostarczonej przez Habilitanta dokumentacji można stwierdzić, że opublikował on jedną monografię naukową, która nie została wskazana jako główne osiągnięcie naukowe. Wykaz rozdziałów w monografiach naukowych obejmuje 27 publikacji o różnej tematyce, od teorii systemów rodzinnych, przez prace dotyczące teorii queer oraz problematyki orientacji seksualnej, aż po profilaktykę uzależnień oraz mediacje społeczne. Artykułów w czasopismach naukowych, nieuwzględnionych w dorobku głównym, jest 19, a ich tematyka dotyczy głównie kwestii związanych z rodziną, wychowaniem, diagnozą psychologiczną, a także aspektami aksjologicznymi w edukacji. Prac redakcyjnych monografii naukowych, gdzie autor pełnił funkcję redaktora lub współredaktora, jest 5. Ponadto Habilitant czynnie uczestniczył w konferencjach naukowych, co wiązało się z przygotowaniem licznych referatów – w dokumentacji odnotowano 23 wystąpienia na konferencjach międzynarodowych i 29 na konferencjach krajowych. Publikacje przedstawione w dokumentacji, choć różnorodne tematycznie, wskazują na brak wyraźnej linii przewodniej i ograniczony wpływ na rozwój nowych kierunków badawczych. Dominujący charakter przeglądowy większości tekstów podkreśla ich wtórność wobec dotychczasowych osiągnięć w danej dziedzinie. Brak oryginalnych, przełomowych wyników badań czy szeroko zakrojonych analiz o uniwersalnym zastosowaniu sprawia, że publikacje te wydają się ograniczone w zakresie ich potencjalnego oddziaływania.

Aktywność badawcza, choć skoncentrowana na istotnych społecznie problemach, takich jak dysfunkcje rodzinne czy profilaktyka uzależnień, nie wykracza znacząco poza lokalny kontekst i dotyczy głównie specyficznych grup badawczych. W związku z tym wnioski płynące z prac mają ograniczoną możliwość uogólnienia na szersze populacje. Ponadto brak istotnej obecności w kluczowych międzynarodowych dyskusjach naukowych czy wysoko punktowanych czasopismach sugeruje niewielki wpływ na globalny rozwój wiedzy w obszarach, które Habilitant bada.

Ogólna struktura dorobku wskazuje na jego charakter uzupełniający i przyczynkarski, bardziej wspierający istniejące prace niż rozwijający nowe, przełomowe perspektywy badawcze. Ograniczony zasięg publikacji oraz przewaga analiz wtórnych nad oryginalnym wkładem empirycznym osłabiają ich znaczenie w kontekście naukowego postępu.

**UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI**
WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII

ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków
tel. 12-663-24-15

www.psychologia.uj.edu.pl

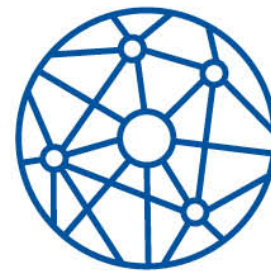
Oddzielną uwagę, bardziej z kronikarskiego obowiązku niż jakości dorobku dr. Margasińskiego, należy poświęcić jego publikacjom dotyczącym problematyki orientacji seksualnej i teorii queer. Prace te charakteryzują się ideologicznym, a nie naukowym podejściem do omawianych zagadnień. W swoich analizach Margasiński często sięga po retorykę polemiczną i publicystyczną, co może wzbudzać wątpliwości co do obiektywizmu i rzetelności naukowej. Wyraźnie zaznacza swoje stanowisko wobec środowisk LGBTQ+, przedstawiając je w sposób krytyczny, który można odczytywać jako stronniczy.

Jednym z kluczowych problemów jest brak systematycznego odwołania do współczesnej literatury naukowej. Margasiński nierzadko pomija najbardziej aktualne badania, które mogłyby zakwestionować jego tezy, a zamiast tego selektywnie przywołuje wyniki badań potwierdzające jego poglądy. Na przykład, w jego pracach często brakuje uwzględnienia nowszych badań w zakresie genetyki zachowania czy neurobiologii, które zniuansowałyby debatę o biologicznych uwarunkowaniach orientacji seksualnej (Habilitantowi serdecznie polecam zbiór pod redakcją Dragana i Iniewicz (2020).

W kontekście teorii queer autor krytykuje jej postmodernistyczne podstawy, takie jak odrzucenie esencjalizmu i podkreślenie roli konstrukcji społecznych. Jednak, zamiast rzetelnie analizować te założenia, redukuje je do skrajnych interpretacji, które mogą nie oddawać ich pełnego zakresu. Przykładowo Margasiński wielokrotnie podkreśla, że teorie queerowe, w szczególności prace Judith Butler, ignorują biologiczne uwarunkowania człowieka i opierają się wyłącznie na konstrukcjonizmie społecznym. Jednakże Butler, w swoich pracach, nie twierdzi, że biologia jest bez znaczenia, lecz koncentruje się na krytyce normatywnych ram, które ograniczają sposób myślenia o płci i orientacji seksualnej. Margasiński, przyjmując tę krytykę jako zarzut wobec teorii queer, wydaje się ignorować fakt, że jej celem nie jest zastąpienie biologii konstrukcjonizmem, lecz wskazanie, jak normatywne kategorie wpływają na społeczne postrzeganie tożsamości płciowej i seksualnej.

Kolejnym aspektem jest sposób przedstawiania ideologii. Autor stawia w opozycji „naukowe” podejście do orientacji seksualnej z „ideologicznym” wpływem środowisk homoseksualnych, jednakże sam nie unika tworzenia narracji silnie nacechowanej ideologicznie. Margasiński krytykuje m.in. „prohomoseksualną narrację” jako sprzeczną z ustaleniami nauki, ale nie wskazuje precyzyjnie, które konkretne badania tę rzekomą sprzeczność potwierdzają.

Prace Margasińskiego można odczytywać bardziej jako głos w debacie publicystycznej niż jako wkład do wiedzy naukowej. Stanowią one raczej formę

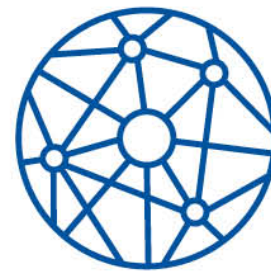
**UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI**

WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII

ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków
tel. 12-663-24-15

www.psychologia.uj.edu.pl

polemiki z nurtami genderowymi i queer niż rzetelne studium oparte na metodach naukowych. Tym samym, w ich lekturze należy zachować krytycyzm i konfrontować zawarte w nich tezy z ustaleniami bardziej obiektywnych źródeł naukowych. Taka konstatacja, bardziej pasująca do oceny pseudonaukowych wywodów niż dorobku naukowego do habilitacji, nie jest zbyt dobrą rekomendacją w kontekście aspiracji dr. Margasińskiego dotyczących awansu naukowego.

**UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI**

WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII

Podsumowanie i wniosek końcowy

Na podstawie przedstawionych dokumentów prezentujących dorobek naukowy dr. Andrzeja Margasińskiego, uważam, że nie spełnia on standardów oczekiwanych od dojrzałego badacza ubiegającego się o stopień doktora habilitowanego. Wskazane osiągnięcie naukowe, obejmujące cykl publikacji dotyczących funkcjonowania rodzin alkoholowych, nie przekonuje pod względem spójności, oryginalności oraz znaczenia dla rozwoju dyscypliny psychologia.

Mimo wartościowego podejścia do istotnych problemów społecznych zgłoszone prace charakteryzują się licznymi niedociągnięciami, w tym ograniczoną refleksją teoretyczną, wtórnością względem wcześniejszych opracowań, a także problemami metodologicznymi. Szczególne wątpliwości budzi brak solidnych grup kontrolnych w badaniach, niedostateczne odniesienie do współczesnych badań międzynarodowych oraz niewystarczające argumentowanie znaczenia przedstawionych wyników. Dorobek naukowy Habilitanta w postaci podręczników i publikacji lokalnych, choć cenny w pewnym zakresie, nie spełnia wymagań ustawowych co do istotnego wkładu w rozwój wiedzy naukowej.

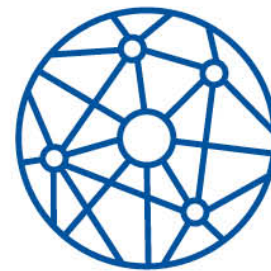
W świetle powyższego uznaję starania dr. Andrzeja Margasińskiego o nadanie mu stopnia doktora habilitowanego za nieuzasadnione. W mojej ocenie przedstawiony dorobek nie osiąga poziomu merytorycznego ani nowatorskiego, który mógłby świadczyć o gotowości do pełnienia obowiązków samodzielnego pracownika nauki.

ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków
tel. 12-663-24-15

www.psychologia.uj.edu.pl

Spis literatury cytowanej:

- Bradshaw, S.D., Shumway, S.T., Kimball, T.G. (2021). Associations Between SUD in the Family, PFC Functioning, and Codependency: Importance of Family Member Recovery. W: Croff, J.M., Beaman, J. (red.) *Family Resilience and Recovery from Opioids and Other Addictions. Emerging Issues in Family and Individual Resilience*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-56958-7_8
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Dragan, W.Ł., Iniewicz, G. (red.), (2020). *Orientacja seksualna - źródła i konteksty*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Isham-Colvard, D. (1998). *Codependency: A meta-analysis of related variables* (Doctoral dissertation, Texas Woman's University). ProQuest Dissertations Publishing.
- Kelly, J. F., Humphreys, K., & Ferri, M. (2017). Alcoholics Anonymous and other 12-step programs for alcohol use disorder. *Cochrane Database of Systematic Reviews*. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD012880.pub2>
- Lilienfeld, S. O., Wood, J. M., & Garb, H. N. (2000). The scientific status of projective techniques. *Psychological Science in the Public Interest*, 1(2), 27–66. <https://doi.org/10.1111/1529-1006.002>
- Reiss, D. (1995). Genetic Influence on Family Systems: Implications for Development. *Journal of Marriage and Family*, 57(3), 543–560. <https://doi.org/10.2307/353911>
- Roy, R. & Frankel, H. (1995). 6. Alcoholism and Family Therapy. W: N. Epstein (red.), *How Good is Family Therapy? A Reassessment* (ss. 98-114). Toronto: University of Toronto Press. <https://doi.org/10.3138/9781487580377-008>
- Sher K. J. (1997). Psychological characteristics of children of alcoholics. *Alcohol health and research world*, 21(3), 247–254.

**UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI**
WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII

ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków
tel. 12-663-24-15

www.psychologia.uj.edu.pl